

rozwojem Internetowej Mediateki Słubfurtu jako blogu edukacyjnego, nad grupą docelową, stworzeniem kalendarium imprez, wykładów, warsztatów *etc.* Podczas ożywionych dyskusji w poszczególnych zespołach padało wiele interesujących i trafnych uwag i spostrzeżeń.

Wynikiem konferencji było powołanie grupy roboczej, która ma się zająć kontynuowaniem prac i realizacją ustaleń. W jej skład weszli: Louis Durra, Elena Gavrish, Michael Haerdter, Joanna Jurkiewicz, Radosław Kosiada, Michael Kurzwelly, Mariusz Laudański, Roland Schefferski, Ewelina Stanek i Florentine Zurek.

Należy przyznać, że organizatorzy bardzo trafnie sformułowali temat konferencji, czego dowodem był żywy i pełen zaangażowania przebieg obrad. Na szczególne podkreślenie zasługuje swobodna i przyjazna atmosfera spotkania, a zwłaszcza pełne humoru i artystycznej swobody kierownictwo obrad Michaela Kurzwelly'ego, który doskonale panował nad całością. Można było dostrzec duże zainteresowanie słuchaczy, którymi byli artyści z Polski i Niemiec, naukowcy zajmujący się tą problematyką, dziennikarze, publicyści, animatorzy kultury, przedstawiciele środowisk twórczych *etc.* Świadczyły o tym żywe i niekończące się dyskusje. Na szczególną uwagę zasługuje także włączenie wszystkich uczestników do aktywnego procesu twórczego poprzez pracę w zespołach roboczych. Ta swoista „burza mózgów” dała każdemu odrobinę satysfakcji z osobistego wkładu w wyniki konferencji i przyniosła wymierne efekty w postaci konkretnych ustaleń dotyczących dalszych działań. Było to autentycznie ciekawe, dobrze pomyślane i zorganizowane spotkanie ludzi zainteresowanych podjętą problematyką, a jego wymiernym rezultatem było też odnowienie bądź nawiązanie nowych kontaktów.

Maria Wagińska-Marzec

WOBEC SIEBIE

POLITYCZNE KONCEPCJE RELACJI WZAJEMNYCH, RYWALIZACJA, KOEZYSTENCJA ORAZ IDEE WSPÓLNOTY W 25-LECIU III RP

Data częściowo wolnych wyborów z 4 czerwca 1989 r. uznawana jest w Polsce za „koniec komunizmu” i początek nowej ery – III Rzeczpospolitej. W dwudziestą piątą rocznicę wyborów, które wyniosły do władzy Tadeusza Mazowieckiego, w Mszanie Dolnej zorganizowano w dniach 29-30 maja 2014 r. konferencję naukową, której celem było opisanie różnych koncepcji wzajemnych relacji podmiotów sceny politycznej w Polsce, jak i wizji rywalizacji i koegzystencji. Ambicją przygotowujących wydarzenie naukowców z Instytutu Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie było również zbadanie różnych idei wspólnoty obecnych w naszym kraju od 1989 r. do dziś.

Konferencję rozpoczęło wystąpienie prof. dra hab. Michała Śliwy, rektora Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN. Zreferował on założenia idei rewolucji edukacyjnej Jacka Kuronia, określając je mianem radykalnych i utopijnych; w myśli Śliwy był on „polskim Che Guevarą”, tyle że „karabin w jego rękę zastąpiła chochla”. Według referenta współtwórcy KOR zawdzięczamy oryginalną reinterpretację pojęcia „sprawiedliwości społecznej” – Kuroń wychodził od niezgody na niedole jednostek do konieczności ich aktywizacji, a co za tym

idzie konieczności ich samoorganizacji. Polityk chciał w tym aktywnie pomagać – stąd pomysł słynnych kuroniówek. Na czym miała polegać radykalna reforma edukacyjna Kuronia? W swym utopijnym pomysle snuł wizję alternatywnej edukacji dla 2-3 miliardów ludzi kształtującej nie tylko zdolność czytania, pisania i dodawania, ale i przygotowującej ich do życia w społeczeństwie i zakładania organizacji. Prof. Śliwa podkreślił, że było to nawiązanie do walterowskich korzeni Kuronia i kolejna „próba tworzenia nowego człowieka”. Rektor UP wyjaśniał, że Jacek Kuroń jako jeden z ojców-założycieli III RP należał do grona jej najważniejszych postaci, a jego głos – moralisty i humanisty – był u początku nowego państwa niezwykle potrzebny. Fundacja edukacyjna Jacka Kuronia objęła – wraz z fundacją Centrum im. Profesora Bronisława Geremka – patronatem honorowym zorganizowaną w Mszanie Dolnej konferencję.

O innych postaciach twórców III RP mówił prof. dr hab. Jerzy Sielski z częstochowskiej Akademii Jana Długosza. Swój referat poświęcił osobom Lecha Wałęsy oraz Tadeusza Mazowieckiego. Podkreślał znaczne różnice zarówno w stylu uprawiania polityki jak i odmienność ich charakterów. Były prezydent został przedstawiony jako przykład charyzmatycznego chłoporobotnika, pozostającego zarazem wielkim politycznym graczem. Większa część wystąpienia była jednak poświęcona pierwszemu premierowi III Rzeczypospolitej. Prof. Sielski zauważył, że T. Mazowiecki nie demonstrował ani heroicznej odwagi Kuronia, ani „globalnej kompetencji” Geremka, nie był również – w przeciwieństwie do Wałęsy – trybunem ludowym. Premiera cechowała jednak obywatelska odpowiedzialność „samoograniczającej się rewolucji”. Określił Mazowieckiego mianem „zszywacza” – pragmatycznego polityka, który zawsze chciał łączyć. Podkreślił również, że był typem „premiera obywatelskiego”, zauważając, że 25 lat po objęciu przez Tadeusza Mazowieckiego teki szefa rządu Polacy „coraz mniej są obywatelami, a coraz bardziej elektoratem”.

Podczas konferencji zastanawiano się nad wizjami III Rzeczypospolitej autorstwa nie tylko polityków, ale i przedstawicieli polskiej inteligencji. W referacie zatytułowanym „Między idealizmem, realizmem i konformizmem” podjął tę kwestię prof. dr hab. Michał Strzelecki z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Podzielił współczesną polską inteligencję na dwie grupy, symbolicznie reprezentowane przez dwóch kolejnych premierów: Tadeusza Mazowieckiego i Jana Krzysztofa Bieleckiego. Pierwsza grupa to „pokolenie budowniczych” w dorosłe życie wchodzących w latach 50. zeszłego stulecia, „ludzie kierujący się jeszcze ideami, strażnicy wartości, postaw i symboliki”, choć nie jest to grupa jednolita – występuje w niej również podział na tych, którzy stali się klasą średnią wykazując instrumentalny stosunek do pieniędzy, charakteryzujący się fragmentaryzacją i indywidualizacją myślenia. Według prof. Strzeleckiego drugą grupę stanowią intelektualiści urodzeni ok. 1960 r., odrzucający wizję świata jako trwałego i systemowego, wizję ładu i stałych więzi. To pokolenie odrzuca szacunek dla dyskusji i wielkich idei – liczy się dla nich tylko administracja.

Od polemiki z prof. M. Strzeleckim rozpoczął swe wystąpienie „Między romantyzmem a realizmem – Prawo i Sprawiedliwość o polityczności” prof. dr hab. Waldemar Paruch z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Nie zgodził się z tezą przedmówcy, że nie ma już intelektualistów i dawnego podejścia do polityki. Stwierdził, że pojęcie polityczności wraca zarówno po lewej, jak i prawej stronie sceny politycznej, a w nim zawiera się również powrót do idei. Podkreślił, że PiS jest pod względem ideotwórczym partią XXI w. Jako dwie cechy polityczności charakteryzujące to ugrupowanie profesor wskazał projektowanie środków i sposoby rozbudzenia wrogów. Podkreślał, że w myśli PiS cele polityczne można realizować

długofalowo, istnieje w niej założenie rozszerzania zasobów (bez zamykania się na inne środowiska), myślenie tej partii o polityce zdeterminowane jest geopolityką, a podział na sojuszników i wrogów nie może być zredukowany tylko do różnic w programach gospodarczych. Według prof. Parucha twórcy programu Prawa i Sprawiedliwości to „ideowe dzieci” Józefa Piłsudskiego, a myśl tej partii można określić mianem „romantyzmu zmodernizowanego”. Autor referatu analizował programy ugrupowania, wskazując na ciągłość i konsekwencję. Podkreślał, że realizm polityczny PiS nie może być utożsamiany z pozytywizmem, gdyż cele partii są jak najbardziej romantyczne, ale środki – pozytywistyczne właśnie. PiS postrzega politykę jako działalność na rzecz rozszerzania podmiotowości polskiej państwowości na pięciu płaszczyznach: genetyczno-historycznej, ideowo-koncepcyjnej, temporalnej, emocjonalno-afektywnej oraz symbolicznej.

Drugą część sesji plenarnej mszańskiej konferencji rozpoczęło wystąpienie prof. dr hab. Katarzyny Pokornej-Ignatowicz z Krakowskiej Akademii im. Frycza-Modrzewskiego. Przypomniała ona polską drogę do „wolnych mediów” i koncepcję „nowego ładu informacyjnego” oraz jej realizację. Mówiła o podstoliku medialnym przy Okrągłym Stole, oraz o instrumentalnym traktowaniu mediów przez elitę rządzącą w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, wspominając o monopolu medialnym i deficycie prasy. Prelegentka przywołała zapomniany dziś twór, jakim była Społeczna Rada Papieru, a także fundamentalną dla rozwoju mediów ustawę o stosunkach państwo-Kościół, pozostającej podstawą budowania katolickiej radiofonii oraz o dopełnieniu procesu zmian w ładzie medialnym, jakim było przyjęcie Konstytucji Rzeczypospolitej Polski w 1997 r.

Obrady sesji plenarnej zakończyły wystąpienia prof. dr hab. Piotra Tusińskiego z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie oraz prof. dr hab. Haliny Sekuły-Kwaśniewicz z tej samej uczelni. Prof. P. Tusiński zreferował temat prawnych instrumentów współdziałania jednostek samorządu lokalnego w Polsce. Podkreślał, że to właśnie demokracja lokalna jest fundamentem demokracji i społeczeństwa obywatelskiego w ogólności. Mówił o instytucjach powiatu i gminy jako „współgospodarzach miejsca publicznego”, zauważając konieczność angażowania się licznych grup obywateli w działalność samorządową oraz kooperacji różnych szczebli samorządu. Prof. H. Sekuła-Kwaśniewicz wygłosiła referat o dwudziestu pięciu latach zmian we wzorach ról kobiecych w Polsce. Dostrzegła wyraźne różnice nie tylko w ujęciu socjologicznym (kobiety-przedsiębiorcy i kobiety-menedżerowie), ale także polityczno-prawnym. Doceniła dużą rolę, jaką odegrało wprowadzenie parytetów płci na listach wyborczych podkreślając, że pierwszym ugrupowaniem, które wystawiło 30% kobiet bez ustawowego nakazu była koalicja SLD-UP w wyborach z 2001 r.

Pierwszego dnia konferencji prócz sesji plenarnej odbyły się również dwa panele. Pierwszy z nich dotyczył spraw zagranicznych i polskich stosunków z innymi państwami. Udział w nim wzięli reprezentujący uniwersytet organizujący wydarzenie: prof. dr hab. Roman Kochnowski z referatem „Niemcy w polskiej myśli politycznej 1989-2014”, prof. dr hab. Stanisław Kilian prezentujący wystąpienie pt.: „Emigracyjny wizerunek politycznego wroga na tle ideowych resentymentów z lat międzywojennych i w perspektywie *zjednoczenia z krajem* (1945-1989)” oraz prof. dr hab. Stefan Bielański, który mówił o pierwszym okresie polskiej transformacji (1989-1991) we włoskich massmediach na przykładzie publikacji w dzienniku politycznym „La Repubblica”. Prócz naukowców z krakowskiego UP w trakcie panelu wystąpili również: dr Natalia Jackowska z Instytutu Zachodniego („Od Krzyżowej do Majdanu. Sąsiedztwo z Niemcami w polityce III RP”), dr Dariusz Baran z Krakowskiej Akademii im. Frycza Modrzewskiego („Dwie ojczyzny? Przypadek mniejszości niemieckiej

na Śląsku Opolskim”) oraz mgr Andrzej Janociński z UMCS („Recepcja myśli politycznej Juliusza Mieroszewskiego w polityce wschodniej III RP”).

Drugi panel dotyczył rywalizacji politycznej w Polsce. Rozpoczęło go wystąpienie prof. dr hab. Krystyny Trembickiej z UMCS zatytułowane „Ocena Okrągłego Stołu w III RP – ciągłość i zmiana”. Kolejne referaty wygłosili: mgr Paweł Momro z UP („Prezydentura gen. Wojciecha Jaruzelskiego w świetle teorii i praktyki zarządzania władczymi kompetencjami ustrojowymi”), dr Joanna Sanecka-Tyczyńska z UMCS („Ocena III RP – płaszczyzna polaryzacji współczesnej polskiej sceny politycznej”), dr Magdalena Mikołajczyk z UP („Znikająca lewica. O krytykach i promotorach neoliberalizmu w Polsce po 1989 r.”), mgr Michał Rybak z UMCS („Janusza Korwin-Mikkego ocena elit politycznych III RP”), mgr Krystian Kratiuk z UP („Jarosława Kaczyńskiego krytyka 'III RP Michnika' w latach siedemdziesiątych, osiemdziesiątych i w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych XX w.”), dr Radosław Marzęcki z UP („Rządzeni o rządzących. Problem alienacji i niereprezentatywności polskiej klasy politycznej”) i dr Agata Tasak z UP („Autorytet władzy – władza autorytetu. Autorytety w polskiej przestrzeni publicznej”).

W drugim dniu konferencji zebrani mieli okazję wysłuchać kolejnych wystąpień, zarówno o tematyce krajowej, jak i międzynarodowej, a dotyczących polityki tworzonej w III RP. Nie zabrakło jakże aktualnej w tych dniach problematyki podejścia polskich polityków do Ukrainy. Dr Ewa Stawowy z UP wygłosiła referat zatytułowany „Solidarność, rachunki krzywd i pragmatyzm w stosunkach polsko-ukraińskich po roku 1990”, a dr Robert Kłaczyński z tej samej uczelni zatytułował swe wystąpienie „Kłopotliwe sąsiedztwo: polityczna strategia polskich elit politycznych wobec Ukrainy”. Po nim zabrał głos kolejny reprezentant UP dr Grzegorz Nycz referujący przeszłość i teraźniejszość towarzystw przyjaźni międzynarodowej.

Ponadto podczas konferencji referaty wygłosili: mgr Dariusz Stolicki z Centrum Badań Ilościowych nad Polityką UJ („Wewnątrzpartyjne konflikty w głosowaniach sejmowych w PO i PiS w latach 2001-2014”), mgr Michał Radecki z Uniwersytetu Opolskiego („Rywalizacja o przywództwo w Polskim Stronnictwie Ludowym”), lic. Mateusz Jamro z UP („PiS i LPR we wspólnocie rządzenia 2005-2007. Obraz prasowy koalicji na podstawie analizy dyskursu w dzienniku 'Rzeczpospolita'”) oraz – z tej samej uczelni – dr Grzegorz Foryś („Protesty społeczne w Polsce jako czynnik konsolidacji demokracji”) i dr Ryszard Kozioł („Mechanizmy demokracji lokalnej w perspektywie 25-lecia III RP”).

Konferencja zgromadziła w większości politologów i pracowników instytucji politologii. Nic dziwnego, tematyka konferencji trafiała wszak w sedno nauk politycznych. Znaczna część przemówień wywoływała polemiki wśród słuchaczy, nierzadko dochodziło do emocjonalnych sporów. Największe dyskusje wzbudziły oczywiście oceny poszczególnych polityków – Lecha Wałęsy, Tadeusza Mazowieckiego, Romana Giertycha oraz Jarosława i Lecha Kaczyńskich. Potwierdza to nie tylko istotną wagę podejmowanych podczas spotkania w Mszanie Dolnej tematów, ale również bardzo różnorodne podejście zgromadzonych tam naukowców do współczesnej polityki i polityków.

Krystian Kratiuk